

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“

E ar banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Dreptul de a învăța în biserică.

Recunoaștem statului dreptul de a cultiva prin instituțiuni sentimentul patriotic în cetățenii săi, dar' acele instituțiuni nu este permis să atingă chestiunile de credință ale bisericei.

»Biserica învățătoare« clerul, a moștenit dreptul divin de a învăța, a propovedui credința lui Hristos, la tineri și bătrâni deopotrivă, pururea și pretutindenea. Acest drept nu i-se poate lua decât cu forța prin violentarea legii dumnezeiești.

Cu durere trebuie să constatăm, că proiectul reformei școlare acum prezentat camerei atinge acest drept divin, atunci când jignește libertatea bisericei, cuprinsă în autonomia ei și restrânge dreptul liberei catechisării în limba bisericei, în care sunt formulate noțiunile de credință. Proiectul nici lege nu a devenit și iată, că foile politice se ocupă deja cu redigiarea catechiselor pentru fiii noștri, în birourile ministeriale, adecă de dreptul organelor politice de a învăța în biserică.

Este fatală tendența de a scoate școala din cadrele misiunii ei de a crește tânăra generațiune în spiritul culturai generale, care dă patriei cetățeni religioși, onești, morali, folositori și o aservește politicei militante, care corupe caracterele.

Chipul cum s'a inițiat acest proiect de lege în faimoasa anchetă din Budapesta, lovește nu numai în drepturile cardinale bisericești ci lovește și în principiile pedagogice, cari condamnă introducerea politicei în școală.

Altul este spiritul patriotic și altul este spiritul politic. Noi cultivăm spiritul patriotic în școlile noastre, acest spirit se cuprinde în iubirea patriei, jertfirea avutului și sângelui pentru ia; dar' nu putem potrivi în cadrele școlai elementare politica militantă, care-și are areopagul ei pe arena vieții publice. Noi cultivăm în școală spiritul

iubirei de patrie, ca acela cu vremea să inspire și nobiliteze moravurile politice în acțiunile lor, dar' nu introducem moravuri politice în școală. Cu un cuvânt, împlinim o misiune ideală în școlile noastre.

Alipirea poporului nostru de pământul acestei patrii, suportarea birurilor ce le-a vărsat înbelșugat în vistieria statului și prinosul sângelui ce l-a adus pe câmpul de onoare pentru patrie și tron: sunt monumentele vie ale acelei educațiunii ideale, a spiritului patriotic ce se cultivă în școlile noastre profesionale. Soarele aceluia idealism este religioasă, ce predomină în școala confesională.

Și ce să vedem? Mitropolitul nostru, la adâncile sale bătrânețe merge la ancheta din Budapesta să-și exprime îngrijirile sale față de curentul antibisericesc, să apere instituțiunile bisericei sale de valurile patimilor politice: dar' glasul lui răsună în pustie; ori mai bine zis, între tunetele de bruscare a acelor cari nici de bătrânețe nu au respect și totuși vreau să facă educația tinerimei. Astfel au suprimat politicianii glasul bisericei, rostit prin alesul ei și și-au arogat până și dreptul de a învăța în biserică.

Dar' nimic nou în lume. Oamenii s'au mai bânuit ei unul pe altul, ba s'au mai și sugrumat; victimele nevinovate încă nu sunt de proveniență modernă; și dreptatea a fost restignită de atâtea ori; fost'a și sânul bisericei mușcat și mai fost'a și cuvântul liber oprit în biserică, că doar semnul suferinței: crucea este în fruntea ei. Crucea însă este făcătoare de minuni.

La aceasta cruce să ne întoarcem cu rugăciunile noastre și acum când nu suntem ascultați de oameni și tratați ca și niște trădători de patrie, să-i implorăm puterea făcătoare de minuni, ca să potolească valurile patimilor cari amenință biserică; să redea pacea și bunăvoința între oameni, prin mișcarea inimii celor buni, cari până acum s'au lăsat răpiți de acelea valuri, ca să dea lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu: libertatea

preoților de a învăța în biserică precum și noi dăm statului ce este a statului.

Pe lângă aceste rugăciuni noi rămânem cu credința, despre care Mântuitorul Hristos a zis, că »și-a întemeiat biserica sa, pe care »nici porțile iadului nu o vor birui«. Și aceasta credință ne este nouă dat să o propagăm prin învățături creștinești la tinerime în școală și la vârstnici de pe amvon. »Ori cine va veni la voi și nu va aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casa voastră. zice apostolul iubirii (II Ioan v. 10).

Casa noastră este biserica și cuvântul apostolului lege. Intrarea în biserică cu învățături provenite dela bărbați neautorizați de biserică și în forme străine de așezămintele bisericești, fie acelea de limbă ori cuprins, este un sacrilegiu, pentru care ușile bisericești stau închise.

Proiectul Berzeviczy.

Proiectul relativ la modificarea legii instrucțiunii publice a fost prezentat deja parlamentului în săptămâna trecută. Desbaterea asupra lui va începe, probabil, în săptămâna viitoare.

E de prevăzut, că la desbaterea în parlament slab va fi reprezentat punctul de vedere opozițional, și toată discuția se va mărgini la parafrazarea proiectului, care cu puține modificări, neesențiale, a devenit din anteproiect, proiect.

În proiect absolut nu s'a ținut seamă de noi, deci ceea-ce n'a făcut ancheta, cu atât mai puțin va face dieta.

Vom da, cu începere din numărul viitor, istoricul acestui proiect, care e în prag de a deveni lege; de astădată vom prezenta cetitorilor noștri dispozițiile principale referitoare la școlile noastre confesionale, după comunicatul oficios :

La instrucțiunea religioasă în școlile de stat se poate folosi — la dorința forului bisericesc respectiv ca limbă de instrucțiune, afară de limba maghiară, și limba maternă a școlarului.

Limba de instrucțiune în școlile populare confesionale, comunale și private, o stabilesc susținătorii școlilor. Dacă însă în aceste școli sunt înserși cel puțin 20% elevi maghiari, sau dacă între toți elevii sunt cel puțin 20 elevi maghiari, trebuie folosită și limba maghiară ca limbă de instrucțiune.

În toate școlile de repetiție limba de propunere e exclusiv maghiară. Confesiunea, ca susținătoare de școli, e datoare a creea și susține școli de repetiție pretutindenea, unde învățătorul capătă ajutor dela stat. Acolo, unde confesiunea se îngrijește numai de școala de toate zilele, dar comuna înființează și susține școala de repetiție, acolo încă e deobligată confesiunea să predea *gratuit* școala sa și recvizitete ei pe seama cursurilor de repetiție.

Autoritatea confesională e deobligată să prezinte ministrului de instrucțiune spre aprobare atât planul de învățământ, precum și manualele și mijloacele de învățământ, folosite în școlile confesionale, și ministrul poate controla manualele aceste și din punctul de

vedere, că oare nu conțin ele *pasage, cari agită la ură contra patriei maghiare* sau contra altor membri ai națiunii. Controla statului se extinde și asupra bibliotecilor școlare sau a bibliotecilor pentru tinerime.

Delictele disciplinare, cari vatămă interesele de stat, erau pe baza proiectului original judecate exclusiv prin comisiunile administrative. Acum însă ministrul permite autorităților bisericești respective, să facă însăși cercetare disciplinară contra învățătorilor confesionali și să aducă sentință. Dar în caz, că autoritatea supremă confesională ar trăgăna pornirea și terminarea procedurii disciplinare, sau ar face cercetare fără să ia în considerare *interesele statului*, în acest caz comisiunea administrativă e îndreptățită a porni însăși procedură disciplinară. Procedura disciplinară are loc și contra învățătorilor penzionați, cari urmează direcție contrară statului. În acest caz în loc de destituire din oficiu pedeapsa va fi detragerea penziei.

În preparandiile confesionale trebuiesc predate în limba maghiară ca studii ordinare: limba și literatura maghiară, istoria, geografia și constituția Ungariei, cel puțin în atâtea ore pe săptămână, în câte se predau în preparandiile de stat.

Contra profesorului de preparandie se pornește cercetare disciplinară și în cazul când manifestază activitate contrară statului.

La ori-ce școală elementară poporală (fie de stat, fie confesională) numai astfel de individ poate fi numit sau ales ca învățător, care a dat cu succes examenul de calificare înaintea comisiunii examinătoare de stat și care pe baza examenului a câștigat diploma de învățător și e cetățean ungar. *Limba examenului de calificare e maghiară* și studiile sunt — afară de studiul educației, limba și literatura maghiară, istoria și geografia patriei, constituțiunea, (religia e eliminată dela examenul de calificare). Candidatul, care n'a terminat preparandia de stat, ci altă preparandie, poate da „din studiul instrucțiunii și al educației“ examen de calificare și în limba institutului respectiv.

Inspekția peste toate institutele de preparandie o exercită ministrul de instrucțiune prin inspekții școlare.

Dacă guvernul află în vr'un institut pedagogic rele moravuri sau direcție contrară statului, și autoritatea confesională nu sanează stările aceste, guvernul prin organele sale face investigație și dacă la investigație se constată astfel de fapte, din cari ar urma pentru director și profesori pierderea oficiului, ministrul are dreptul și datorința să pretindă depărtarea dela institut a indivizilor periculoși.

Despre subiectul supremei puteri bisericești sau despre forma de guvernare bisericească.

De Constantin Popoviciu.
(Urmare.)

Egalității apostolilor nu i-se opun nici cuvintele
»*Îți voi da cheile împărăției ceriurilor*«.

După cuvintele »Tu ești Petru și pe aceasta peatră voi zidi biserica mea«, continuă Hristos vorbirea zicând: »Îți voi da ție cheile împărăției ceriurilor și ceea-ce vei lega pe pământ, va fi legat în ceriuri și ceea-ce vei deslega pe pământ, va fi deslegat în ceriuri« (Mat. XVI. 19)

În cuvintele citate află monarhiștii un nou punct de razim al principiului lor. După părerea lor ar fi dat Hristos puterea cheilor în mod ne-

mijlocit și într'o măsură mai mare numai lui Petru; dela dânsul ar fi primit-o apoi și ceilalți apostoli dar încă nu deplin ci în măsura dispusă de Petru și în dependență de dânsul. Acestei afirmări însă îi stă în potrivă deja citatul indus. E adevărat, că în acela e vorba de puterea cheilor, Christos însă zice: »Îți voiu da cheile« în fapt însă nu i-le-a dat ci numai a promis că i-le va da în viitor. Când și cum s'a împlinit această promisiune, ne istorisește Matei în cap XVIII, al evangheliei sale. Aici grăește Mântuitorul nemijlocit cătră toți apostolii și zice: »Luați spirit sfânt; dacă veți ierta cărorva păcatele, ierta-se-vor lor, dacă le veți ținea lor, ținute vor fi« (Ioan XX. 22—23). Deci promisiunea dată colo la aparență numai lui Petru se împlinește aici deopotrivă pentru toți apostolii. Petru se afla între dânsii. Aceasta împrejurare dovedește, că promisiunea avea valoare nu numai pentru Petru singur ci deodată și pentru ceilalți apostoli, precum și Petru mai înainte nu numai pentru sine a dat răspunsul: »Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu«, ci și în numele celorlalți apostoli, pe cari pe toți îi întrebăse: »Dar voi cine ziceți că sunt?«

Astfel l'au esplicat acest citat și părinții și scriitorii bisericești grecești și latini. De exemplu *Origen* continuă comentarul indus la citatul »Tu ești Petru...« etc., astfel: »Dacă cheile împărăției ceriurilor s'au dat numai lui Petru și nime altul din cei fericiți nu le-a primit? Dacă prin urmare aceasta (zicere): »Îți voiu da cheile împărăției ceriurilor«, ce este comună și celorlalți (apostoli), cum poate să nu le fie comune și (zicerile) cele premerse și cele următoare? Să se fi rostit aceasta numai lui Petru? — Tot astfel interpretează și sfântul *Ambrosiu* acest loc, când se exprimă: »Ceea-ce se zice lui Petru, se zice și celorlalți apostoli: »Îți voiu da cheile împărăției ceriurilor«. (Ambros. Enaratio in Psalm. 38). — În asemenea mod înțelege acest loc și fericitul *Augustin*: »Căci când au fost întrebați toți, deși a răspuns singur Petru »Tu ești Hristos...« i-s'a zis: »Îți voiu da ție cheile«, totuși nimeni nu va crede că numai dânsul a primit puterea legării și a deslegării, deoarece atât el a rostit acea (mărturisire) unul pentru toți, cât și aceasta (putere a cheilor) a primit-o el însuși de asemenea ca personificarea unității, pentru aceea unul (este) pentru toți, pentru-că unitatea (este) în toți« (Aug. tract. 118 în Ioann. evang.) — Tot așa și *Ciprian*, *Ieronim*, *Ilariu din Pictaviu*, *Beda Venerabilul*, *Teofilact* și toți ceilalți.

Din această cauză esplicarea monarhiștilor referitoare la citatul dela Matei XVI. 18—19 nu află resunet încă nici la teologii romano-catolici, cari judecă și scriu mai liber, ca la Sorboniști

în Franția și la Febroniani în Germania și Austria. De aici însă nu rezultă, că opiniunile acestora consună cu ale noastre. Acesta reprezintă un primat de onoare și de jurisdicțiune restrâns, despre care afirmă că l'a instituit însuși Iisus Hristos în persoana apostolului Petru pentru păstrarea unității între apostoli și în biserică întreagă și că acest primat a trecut pe calea dreptului de succesiune la episcopul Romei, care în clipul acesta a devenit punctul central al unității și capul văzut al întregii bisericii (centrum unitatis et caput visibile ecclesiae). Ei încă deduc primatul lui Petru din atinsul citat al lui Matei și zic, cumcă puterea dată peste tot tuturor apostolilor s'a dat în acest loc într'un mod distinctiv lui Petru. Dar nici acesta afirmare nu se poate susține. Cuvintele: »Tu ești Petru...« și eu îți voim da cheile...« Nu conțin nici o predare ci numai o făgăduință, care a fost adresată nu numai lui Petru ci tuturor apostolilor și deopotrivă; aceasta promisiune, precum s'a zis, s'a realizat mai târziu nu numai față de singur Petru ci și față de toți apostolii și cu totul deopotrivă. Dacă Hristos ar fi instituit aci primatul, despre care vorbesc Sorboniștii și Febronianii, apoi cum de s'a putut ivi mai târziu între apostoli de trei ori ceartă pentru întâietate întru împărăția ceriurilor, și cum de a răsunat și Hristos de trei ori în senz negativ la întrebarea pusă privitor la aceasta? Căci tocmai aceasta dispută a dat Mântuitorului cel mai potrivit îndemn de a pune afară de toată îndoială primatul lui Petru pentru cazul de l'ar fi instituit de mai nainte ori de ar fi avut cândva intențiunea de a-l institui.

Resultă deci, că precum monarhiștii, tot așa nici apărătorii unui primat mai restrâns nu au peste tot nici un rezim în sfânta Scriptură și în cuvintele Mântuitorului de la Matei XVI și că acest citat întreg nu e nici decât contra principiului nostru despre forma colegială apostolică, ca formă de guvernare bisericească instituită de Hristos.

(Va urma)

Chestiunea catechisării în școalele populare.

Sinodul eparchial arădan în ședința X. din 1902 a decis ca pe viitor preoțimea să catechizeze regulat în școalele elementare populare cotidiene, de repetiție și de ucenici; iar Veneratul Consistor în urma acestora a și dispus acum din nou ca cu începerea anului școlar 1904—1905 preoții să propună studiul religunii în toate școalele populare și la finea anului școl. să presteze examenul din religione cu elevii.

Pe scurt: noi preoții diecesani suntem obligați să catechizăm, să propunem studiul religunii în mod sistematic și regulat după planul de învățământ și orarul cel nou în toate școalele. Dar în foia noastră „Biserica și Școala“ nr. 40 a. c. — tocmai după ce am fost încheiat articolul present, am cetit cu multă plăcere paranesa „Preoții caticheti“ — fiindcă oareș-

cum preterat în comunicarea aceluiași idei (comune) mi s'a ușurat și scurtat lucrul.

Nu voi deci să discut aici că întrucât e mai practic și de cu folos ca noi preoții să propunem religionea în școalele noastre confesionale populare; nici să reflectez la alușiunea că în fața noului proiect de lege al Ministrului de culte și instrucțiune publică Berzeviczy, ce ne pune în prospect în viitorul cel mai apropiat o reformă — pentru a ne salva respective a potența înruirînța în școalele noastre asupra educațiunii religioase a elevilor ca conducători spirituali a-i școalelor noi preoții suntem chemați „să sădăm mai efectiv și să întărim duhul bisericesc în suflete tinere“ cum zice mult stimatul articolant din „Bis. și Șc.“ — deci datori suntem să catechizăm!

Fiind aceste îndeplin lămurite și dovedite, mă mărginesc a lămuri din partea mea următoarele: 1. Cum stăm noi românii ortodoxi peste tot cu chestiunea catechizării față de alte confesiuni; 2. întrucât suntem noi preoții pregătiți din punct de vedere *bisericesc și pedagogic* spre acest lucru; 3. ce literatură bisericească, ce manuale ne stau la dispoziție pentru a ne evalifica noi înși-ne și a instrui pe elevi în studiul religiei; 4. cum stăm cu noul plan de învățământ privitor la propunerea religiei și în fine în fața chestiunii catechizării peste tot ce avem de făcut ca să putem împlini cu succes datorința noastră de a face și a învăța?

I.

În anul 1902 la 24 Aug. s'a ținut în Budapesta ancheta cateheților rom. cath. din Ardeal și Ungaria sub presiul Episcopului contele Mailáth.

Aceasta anchetă fiind convocată de numitul Episcop la stăruința conferenței episcopilor rom. cath. din 8 Ianuarie acelaș an, — au luat acolo parte toți confesionale, gimnaziile, reale, comerciale, preparandii, școale superioare de fete, școale primare orășânești și școale populare peste tot, având reprezentanți bărbați de specialitate și bărbați cu frumoasă praxă pe terenul propunerii religiei.

Însă la aceasta anchetă s'au dat multe plânsori ce dăuinesc de deceni din cauza greutăților și neajunsurilor ce obvin la propunerea cu efect a studiului religiei. Scopul a fost deci rezolvirea chestiunii catechizării și prelucrarea unei catechism (manual) corect și conform intereselor bisericii, elaborat pe baza principiilor pedagogice moderne de o parte, de altă parte iarăș înființarea reuniunii regnicolare a catehetilor rom. cath. și editarea unei reviste speciale de literatură catechetice.

Dintre conferențiarilor întruniți sub presiul eruditului conte Episcopul Mailáth amintesc pe Dr. V. Zelliger cel mai competent și consumat bărbat de specialitate a studiului religiei Stefan Virágh profesor din Calocia și Dr. Walter canonic de Strigon.

Sub decursul conferinței în desbaterea chestiunii îndeosebi s'a distins Dr. Zelliger prin conferența sa asupra chestiunii catechismului în care a arătat peste tot greșelile manualelor de religie din punct de vedere bisericesc și pedagogic.

Cu multă plăcere am cetit în acel timp raportul despre decurgerea acelei anchete celebre și văzând îngrijirile mari ale catolicilor pentru întărirea religioasă, de o parte m'am entuiasmat de, altă parte m'a cuprins o duioșie punându-mi însumi întrebarea *cât suntem noi ortodoxii români de departe față de romano-catolici*, în îngrijirile noastre pentru catechizăretul nostru?!

Ei cu deceni mai-nainte au înțeles însemnătatea mare a propunerii religiei pentru întărirea confesiunii lor; și în continuu au căutat și caută să îmbunătățească catechizarea, prin crearea de forțe pedagogice-bisericesci, și compunerea de manuale acomodate, bune spre a putea propune religionea cu succes și după o uniformitate.

Să ne întrebăm acum: „Ce am făcut noi românii ortodoxi pentru întărirea și susținerea bisericii noastre străbune în și prin generațiunea tânără sub decursul timpurilor? — Foarte puțin, ca să nu zicem că nimic; căci nici chiar atențiunea cuvenită n'am dat până în timpurile recente propunerii religiei nici chiar în școalele noastre confesionale populare, necum în cele medii, străine!

Ce s'a făcut la noi înainte de dobândirea constituțiunii bisericesci în interesul propunerii religiei, ce s'a lucrat apoi în sinoadele episcopice și congrese, sinoade eparchiale în sensul în care au lucrat alte confesiuni d. e. romano-catolicii, cine ar ști să ne spună?

Stăm rău dacă cu chestiunea catechizării peste tot față de alte confesiuni și îndeosebi față de romano-catolici stăm foarte îndărăpt, încât abia cutez să afirm că pe ei, nici odată doar' nu-i vom putea ajunge.

Și cum să nu stăm rău, când la noi pe propunerea religiei nu s'a pus nici un pond, ci a fost lăsată în voia sortii și pe mâinile oamenilor neinstruiți cu profunditate recerută în ale religiei, și lipsiți de manuale corăspunzătoare, rătăcind în hăul principiilor pedagogice, ei a făcut ce au știut și ce au putut iar' clerul a stat în apatie și nelucrare și generațiile s'au perândat fără a fi întărite în religiozitate, iar' acum plângem pe ruinele Ierusalimului văzând Sionul părăsit de fii săi!

Se mărturisim numai sincer, ca clerul, care în trecut a fost chemat să întărească religiozitatea și moralitatea, n'a dat atențiunea cuvenită studiului, propunerii religiei, ba nici macar nu s'a ocupat de aceasta materie. Cari bărbați din clerul mai înalt s'au ocupat la noi cu chestiunea manualelor de religie, până când în România ședințele sfântului sinod sunt năpăstuite de manuale de religie făcute, compuse de preoți și învățători, cerându-se censurarea și aprobarea acelor.

Când și unde s'au censurat la noi acelea puține manuale de religie ce s'au ivit numai în timpurile mai nouă, și cari bărbați bisericesci și de specialitate întruniți în vre-o conferință didactică, s'au ocupat serios și cu studiu aprofundat cu manuale de religie ori cu însași chestiunea catechizării? Să mi se ierte aceasta întrebare, căci eu n'am cunoștință de așa ceva, atâta știu numai că unele manuale s'au încuviințat de venerabilele noastre consistoare și nimic mai mult!

Așadar' chestiunea catechizării la noi a rămas un „noli me tangere“ lăsată în voia sortii.

(Va urma.)

Nr. 4946/1904.

La firma „Aradi nyomda részvénytársaság“ (Arad, József főherceg-út Nr. 22) se află de vânzare **harta comitatului** aprobată de Inaltul Ministeriu de culte și instrucțiune publică. — Ceea-ce se aduce la cunoștință tuturor oficiilor protopresbiterale și parohiale din comitatul Aradului spre știre și orientare, cu adausul că prețul hartei este redus la 8 coroane.

Arad, la 28 Sept. (11 Oct.) 1904.

Joan J. Papp,
Episcop.

CRONICA.

P. S. Sa Di Episcop diecesan a plecat Luni la Budapesta, unde, a condus ședințele delegațiunii pentru despărțirea ierarhică. P. S. Sa sa întors Marți la reședința sa.

Oláh-papkézés. Sub acest titlu hahamii dela „Magyar Szó“ vor să facă circumcisiunea institutelor noastre teologice. Capul directorilor și profesoriilor dela seminarele teologice trebuie onora: nu aceea căutați, că ce se propune în institutele teologice ortodoxe românești, ci că cine sunt directorii și cine sunt profesorii, unde și-au câștigat ei calificarea teologică, e tenorul hahamilor dela „Magyar Szó.“ „Pașol na Sibir!“ voi alegeți bisericii dela catedrele teologice, că hahamii și au pe boherii lor pentru acte catedre.

Va se zică nu este destulă censura catechisărilor ci se reclamă acum și censura catedrelor teologice. A ajuns cuvântul lui Dumnezeu încredințat „bisericii învățătoare,“ prada denunțianților ordinari din redacțiile întreprinderilor de speculații politice?

Mai suntem în țară creștină?!...

Conferența pastorală din Vașcău. În legătură cu raportul din nrul nostru anterior, mai dăm următoarele amănunte:

Dintre disertațiunile cetite la această adunare, tema primă „Cum să trateze preotul cu poporenii, ca să-și asigure încrederea și iubirea lor în toate împrejurările?, a fost concretizată părintelui Alexandru Pele din B.-Lazuri. Prelucrarea temeinică și serioasă a acestei teme era cu zor așteptată, cu atât mai ales, căci tocmai în timpul de față încrederea și iubirea poporenilor s'a legănat foarte. La tot cazul pentru preoțimea din conferență era un mare avantaj, dacă conferențiarului îi succedea să arete lămurit și clar felul cum să trateze preotul cu poporenii săi, ca să-și asigure încrederea și iubirea lor în toate împrejurările. Pertractarea acestei teme de părintele A. Pele a fost prea superficială și și scurtă de tot.

A II-a temă: „Cum să pregătească și să trateze preotul pe poporenii săi la sfânta mărturisire, ca să îndrepteze și să îmbunătățească viața lor religioasă-morală? a fost dată spre rezolvare părintelui din Criștior Andreiu Popa. O temă frumoasă și deamă de a te ocupa cu ea a fost și aceasta. Și părintele A. Popa a și fost pătruns de importanța temei. I-a lipsit însă forma unei lucrări bune: Introducerea a fost prea lungă, pertractarea a însăși temei a fost de tot scurtă, citatele biblice și mai ales citatele din cărțile rituale au fost prea lungi și prea dese și conferențiarul a avut în vedere împrejurările locale numai, pe când trebuia rezolvată cu privire la împrejurările generale și nu trebuia să cuprindă atâtea abateri dela obiect.

A III-a temă: „Datorințele preotului în jurul școlii și pentru înaintarea învățământului, expuse pe baza regulamentelor congresuale-sinodale și a ordinațiilor consistoriale,“ a fost lucrata cu multă pricepere de preotul V. Nicoruția din Rieni.

Preica a ținut-o părintele M. Popoviciu din Seghiște.

Dupa încheierea disertațiilor părintele protopresbiter a mulțumit în termeni călduroși Mag. Sale părintelui vicar episcopesc V. Mangra, pentru dragostea cu care a grăbit a veni în mijlocul preoțimei din tractul său. A luat apoi cuvântul Mag. Sa D-I Vicar și într-o cuvântare frumoasă și foarte instructivă a dat preoțimei să înțeleagă, că pildă trebuie să fie creștințioșilor săi. Ca de încheiere părintele din Seghiște M. Popoviciu a felicitat de nou pe M. Sa.

Ca oaspeți atât la conferență, cât și la prânz am avut pe D-I deputat congresual al cercului nostru Dr. Cosma, omul faptelor. — apoi pe învățătorii: Sala, Ciura și Benchizan, cărora le exprimăm sincere mulțumiri. După prânz ne-am îndepărtat cu toții ducând în inimile noastre dragoste neclătită către Mag. Sa, firma hotărâre de a lucra cu zel în via Domnului și dorul de a ne vedea reîntrușiți în conferență pastorală.

Să ne vedem cu bine la anul! a . . .

Archiereii bisericii române unite — au luat parte la conferența episcopilor, „care se ocupă acum și cu treburi cari privesc de drept și biserica noastră, cum e chestiunea autonomiei — spune „Răvașul“. Episcopul Dr. D. Radu a sosit la Budapesta în 18 Octomvrie venind din Viena, unde a fost în audiență la nuntii papali Em. Sa de Belmente. Episcopul Dr. Vas. Hossu sosit în aceeași zi venind dela Roma. Cum cu surprindere am văzut S. Sa Episcopul Lugojului a avut să țină un discurs la congresul catolic, ce s'a început în 21 Octomvrie vorbind despre unitatea catolicilor prin alipirea la scaunul papal.“

Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a ținut studioase dela institutul teologic-pedagogic din Caransebeș s'a constituit în ședința sa din 2/15 Oct. 1904 sub presiunea dlui prof. Dr. Petru Ionescu, în modul următor: Președinte: Dr. Petru Ionescu prof. la institutul pedagogic; v.-președinte: Romul Ancușa teol. c. III. notar I Valeriu Perin teol. c. III, notar II Dămian Izvrenicean ped. c. IV, bibliotecar Petru Alde teol. c. II v.-bibliotecar (econom): George Săcoșan ped. c. III. cassar, George Ședicu teol. c. II. controlor, Alexie Crețu ped. c. IV. redactor, Cornel Mircea teol. c. III. — Membrii în comitet: Marcu Boldovina tel. c. III. Ioan Surlasiu teol. c. III. Constantin Bălean teol. c. II. Pavel Magdescu teol. c. II. Ioan Enuica teol. c. I. Nicolae Popoviciu teol. c. I. Simeon Sarbu ped. c. IV. Iosif Bogdan ped. c. III. Aureliu Bălan ped. c. II. Ioan Popa Curescu ped. c. I.

Decedarea unui preot vrednic. Luni în 4/17 l. c. la orele 8 a. m., a decedat în mod subit, bunul și de toți iubitul paroh din Calacea, *Ioan Leucuța*. S'a despărțit de această lume tânăr, în etatea cea mai frumoasă a bărbăției, fiind numai de 38 ani, dintre cari, 14 a servit la altarul Domnului, spre binele creștințioșilor și mărirea bisericii.

Dacă este adevărat, că istoria e magistra vieții, atunci datorința posterității este, a înregistra virtuțile celor trecuți din viață, ca să servească de model generațiilor viitoare.

Regretatul preot, Ioan Leucuța, după pozițiunea sa, nu s'a numărat între oamenii de rang înalt, dar calitățile lui sufletești, nobilitatea inimii, purtarea sa atrăgătoare și simpatică față de toți, l'au ridicat pe cea mai înaltă treaptă a venerațiunii, în fața unui cerc larg de popor și inteligenți, între cari s'a învățit, încât decedarea lui, în adevăr a lăsat un loc gol, ce-l simțeste clerul și poporul nostru din aceste părți.

Preot adevărat, cu convingeri proprii și neșovăitor, îndrăsnit la cuvânt, dar obiectiv, amical și nesumeț, au fost propriile lui calități, prin cari a cucerit simpatia tuturor.

Deși oamenii diferă după temperament, dar păstorii sufletești ar avea datorie, ca precum actorul își împriază deosebita modulațiune în rolul ce-l joacă înaintea publicului, așa preotul are să-și împriaze necesarele calități pastorale, fără de cari devine odios și o persoană espugnabilă în societate. Nevorbind de patimi josnice, sumeția este aceea, care mai mult strică unei fețe bisericesti.

Modestia, blândetea și afabilitatea lui Ioan Leucuța, cu cari el a cucerit pe toți, servească de exemplu multora din clerul nostru.

Astrucarea osămintelor decedatului s'a făcut în 6/19 l. c. precedată de ceremonia funebrală, oficiată prin 16 preoți în frunte cu părintele protopresbiter tractual, Dr. Traian Puticiu, ca pontificant.

Au participat preoții: Al. Crăciunescu din Chinez, Ioan Balta din Beregsău, N. Crișmariu din Bărăteaz, Petru Cimponer din Vinga, Trifu Petcu din Ghiroc, Nicolae Micluța din Cerneteaz, Ion Popa din Monostur, Toldan din Remetea, Ioan Plavosin din Mehala, Russu din Șag, Popovici din Hodoni, Voniga din Ghiroc, Șepeșan din Murani, Vulpe din Jadani, V. Roman din Seceani, Rădneașu din Szt. András, Dărăbanț din Becicherecul mic

La finea serviciului părintele protopresbiter a ținut cuvântarea funebrală cu vâlvă oratorică, care — grație materialului abundant, când trebuia să stea față cu costiușul scumpului răposat, încunjurat de familia numărăoasă, precum: soție cu 5 prunci minoreni, apoi părinți cărunți, frați și surori, socru și cumnați între cari și Dr. I. Trailescu protopop, zic privind spre acestea, cuvântarea — și-a avut cel mai impunător efect, că nu era ființă, care să nu verse lacrimi. Par' că și însași natura plângea, fiind-că tocmai în ziua aceea ploua, ca prin sătă.

Cortejul funebru s'a pus apoi în mișcare spre cimiter, la care a luat parte numărăoasă inteligență din loc și comunele dimprejur și multime de popor.

Răspunsurile le-a executat corul compus din învățători, din toate comunele preoților participanți sub conducerea învățătorului Roman din Mehala.

La mormânt s'a ținut încă o cuvântare de subscrisul, ca adio, în numele colegilor preoți, după-care întreg actul și-a ajuns sfârșitul. Iar' scumpele osăminte s'au așezat în mormântul ce aștepta deschis, ca un pat de vecinică odihnă.

Am consacrat aceste orduri spre eternizarea memoriei vrednicului servitor alu lui Cristos, pe al cărui mormânt, toți câți l'au cunoscut, îl stropesc cu lacrimi de jale.

În veci amintirea lui!

Bărăteaz, în 11/24 Octomvrie 1904.

Nicolae Crișmariu,
paroch.

O conferență. Dnul dr. Iosif Siegescu profesor gimnazial în Budapesta ca membru al societății filologice în 12 Octomvrie n. a ținut în sala academiei maghiare o conferență despre „Batrochomyomachia lui Homer sau bătaia broaștelor cu șoarecii, după Csokonai tradusă în românește de Konez Józsi la anul 1816.“ Epopeia aceasta comică este în 4 părți împărțită, așa numite „pipe de tabac.“ În întâia „pipă de tabac“ se vorbește despre „cunoștința prințului Șoarece cu craiul broaștelor și moartea prințului.“ A doua „pipă de tabac,“ tratează despre „strânsura, (adunarea) țării (poporul) broaștelor și a șoarecilor.“ A treia „pipă de tabac“ istorisește bătaia cu toate întâmplările, iar în a patra „pipă de tabac“ se descrie „sfârșitul bătaiei.“ — Konez Józsi, poetul român de origine străină, traversează această epopeică comică în românește după Csokonai și o schimbă conform împrejurărilor și vieții timpului de atunci de prin Ardeal. Traducătorul a fost — după cercetările conferențiarului — un autor, care a trăit printre Români

din părțile Sibiului, Cluj și Aiud, ce se vede din localizările textului Konez Józsi, după cum singur ne spune în prevorbirea cărții sale, de aceea a tradus „Bătaia broaștelor cu șoarecii“ în românește, ca să o înțeleagă și românii și ungurii: „de voiu traduce în românește poezia aceasta va înțeleg-o întreaga românie, și partea cea mai mare a publicului maghiar din Ardeal.“ — Conferențiarul, dr. Iosif Siegescu a tratat teza din punct de vedere literar și ortografic. De observat este, că până când pe acele vremuri prin Muntenia, Moldova și Ardeal Românii scriiau cu litere cirile, Konez Józsi și-a scris operatul cu litere străbune.

Convocări.

Despărțământul ppsc Șiria al Reuniunii învățătorilor români dela școalele ort. din pp. arădane I—VII. își va ținea proxima adunare Mercuri în 27 Octomvrie (9 Noemvrie) 1904 în Agriș, la școala inv. Cornel Crețu, la care sunt poftiți a participa toți membri și binevoitorii învățământului.

PROGRAMA

1. Dim. la 8 ore asistarea la chemarea Dh-lui St.
 2. Prelegere practică în școala inv. C. Crețu.
 3. Cuvânt de deschidere.
 4. Constatarea membrilor prezenți.
 5. Reflecțiuni asupra prelegerii.
 6. Raportul biroului.
 7. Raportul comisiunii cenzurătoare.
 8. Pertractarea rescriptului Nr. 18/190—5 al biroului central.
 9. Discuțiuni asupra cestiunilor școlare.
 10. Presentarea eventualelor operate.
 11. Estragerea inv. morale la tem. din Religie.
 12. Propuneri și interpelări.
 13. Fixarea proximei adunări.
 14. Încheiere.
- Șiria la 1/14 Oct. 1904.

A. Doboș
preside

Despărțământul ppsc Buteni al Reun. inv. rom. dela școalele populare confesionale ortodoxe din prot. aradane I—VII își va ținea proxima adunare Luni în 25 Octomvrie (7 Noemvrie) a. c. în comuna B. Șebiș, la care toți membrii despărțământului și alți sprijinitori ai învățământului sunt poftiți a participa.

PROGRAMA

1. Dimineața la 8 ore asistare la chemarea Duhului sfânt.
2. Asistare la prelegerile învățătorului Patriciu Covaciu.
3. Cuvântul de deschidere.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Reflecțiuni asupra prelegerilor.
6. Esecutarea concluzelor adunării generale.

7. »Invățătorul poporal« disertațiune de Ioan Borlea inv. în Cuied.

8. »Necesitatea conștiinței și ambițiunii în activitatea învățătorului«, disertațiune de Ioan Roșu inv. în Buteni.

9. Tratarea bucăței de cetire »Moșul și Neputul« prelegere practică de Constanța Muntean inv. în Buteni.

10. Discuțiuni asupra chest. bibliot. școlare.

11. Propuneri și interpelări.

12. Ficsarea procsimei ședințe.

13. Autenticarea protocolului.

14. Incheiere.

Bodești 7/20 Octomvrie 1904.

Nicolau Boscaiu
președinte

Corneliu Novac
secretar

Concurse.

Pentru îndeplinirea în mod definitiv a postului învățătoresc dela școala confesională din Comeat, protopresbiteratul Lipovei, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia »Biserica și Școala.«

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) În bani: 300 cor. (100 cor. din fondul bis. și 200 cor. din cassa cultului); 2) 6 orgii de lemne (aduse și tăiate mărunt) din care are a se încălzi și sala de învățământ; 3) 900 litre de grâu; 4) 900 litre de cucuruz; 5) 1¼ jug. de livadă; 6) Pentru conferințe ca diurnă și cărăușie 30 cor.; 7) Pentru scripturistică 12 cor.; 8) Pentru curatoratul școlii 16 cor.; 9) Dela înmormântări, unde va fi poftit, la om mare 1 cor. 20 fil., iar la prunci 80 fil.; 10) Cortel liber, în edificiul școlar, cu grădina de legume.

Alegândul învățător, este îndatorat a funcționa și ca cantor bisericesc, fără altă remunerațiune.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile lor, ajustate cu documentele legale de cvalificațiune, și cu declarațiune că de după serviciul lor eventual prestat în altă comună, decând își formează dreptul la cvinevenal, adresate comitetului parochial din Comeat, să le susțearnă până la terminul susindicat, P. On. Domn Voicu Hamsea protopresbiter în Lipova (Lippa), precum și să se presinte în vre-o Dumineca ori sârbătoare în s-ta biserică din Comeat spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comeat la 3/16 Octomvrie 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Voicu Hamsea, protopresb. —□— 1—3

Pentru parochia Talp-telecu conformu decisului consistorial din 17 Ianuar a. c. Nr. 171. B. se escrie concurs cu termin de alegere pe Duminecă 31 Oct. (13 Noevrie) pe lângă următoarele beneficii parochiale: Pământ parochial 6 holde 1500 □ bir dela toată casa ½ măsură cucuruz sfârmat; stolele usuate, și întregirea dela stat 542 cor. 32 fil. parochia e de a III. clasă.

Doritorii de a competa la aceasta parochie, au a-și trimite petițiunile până la 0 Oct. (12 Noevrie) la adresa comitetului subscrisului protopresbiter, și până la ziua alegeri a se presenta la biserică din Talp-telecu pentru a-și arăta desteritatea în cele pastorale.

Dat din ședința comitetului parochial din Talp-telecu ținută la 30 Sep. (13 Octomvrie) 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: ELIA MOGA presb. Beiușului. —□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii vacante învățăto-rești din comuna Selciva protopresbiteratul Lipovei se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foia »Biserica și Școala.«

Emolumentele sunt: 1) În bani 600 cor.; 2) 3 jughere pământ arător; 3) 8 stângeni de lemne, din care are a se încălzi și sala de învățământ; 4) Pentru scripturistică 10 cor. Conferință 15 cor.; 6) Cortel liber în edificiul școlar, cu grădina de legume; 7) De la înmormântări fără liturgie 40 fil., iar dela cele cu liturgie 1 cor. — Alegândul învățător este îndatorat, fără altă remunerațiune, a ținea și cantoratul în și afară de biserică.

Recursurile ajustate cu documentele de cvalificațiune legală prescrișă, și cu declarațiunea, că dreptul la cvinevenal după serviciul prestat eventual în altă comună, de când îl compută, adresate comitetului parochial din Selciva, — au a se susțerne până la terminul susindicat P. T. Dlui Voicu Hamsea protopresbiter în Lipova (Lippa), ear recurenții sunt avisați a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare, pentru a-și arăta desteritatea (în cele rituale) în cântare și tipic.

Selciva, 6/19 Octomvrie 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Voicu Hamsea protopresbiter. —□— 2—3

În sensul ordinului Prea Ven. Consistor Mitropolitian Nr. 458/903 și în urma ordinului Ven. Consistor aradan Nr 447 și 4729 ex 1904 prin aceasta se escrie concurs »din oficiu« pentru parochia de clasa a doua din Târnova devenită vacantă prin moartea fericitului Ioan Morar fost preot acolo, cu termin de alegere pe ziua de 8/21 Nov. a. c. Arch. Mich. și Gavril. Emolumentele sunt: 1) Una sesiune pământ estravilan parte arător, parte fanaț; 2) Birul și stolele usuate dela 240 numere.

Reflectanții sunt avisați, că până la 7/20 Nov. a. c. să-și susțearnă petitele instruite conform Regulamentelor în vigoare — adresate comitetului parochial din Târnova — părintelui adm. prot. al Șiriei Traian Terebenț în Șiria (Világos) iar observând ș-ul 18 din »Regulament să se presinte în vr'o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Târnova pentru a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

În urma ordinelor susamintite: Șiria (Világos) la 7/20 Octomvrie 1904.

Traian Terebenț, adm. protopesc. —□— 2—3

Anunț. Gramaticile fiertatului meu soț, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt:

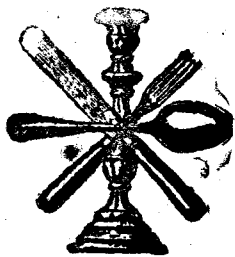
Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua. Sintacsa. Prețul 1 cor. 50 fil. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fil. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa VI-a. Prețul 60 fil. Cu deosebită stimă: văduva Aurelia Dr. Petran, Arad, str. Lázár Vimos Nr. 4.

Un aparat de fert repentin sistem American

sau

==== Cumpănă de gospodărie gratis ====

Trimit cu prețuri proverbial de eftine din magazinul meu peste măsură asortat, mărfurile mele de argint de Mexico renumite și plăcute pretutindenea pentru bunătatea lor escelentă și anume 6 bucăți cuțite de masă de argint de Mexico, 6 buc. furculițe de argint de Mexico, 6 buc. linguri de argint de Mexico, 12 buc.

lingurițe de argint de Mexico pentru cafea, 6 buc. escelente cuțite pentru dessert, 6 buc. escelente furculițe pentru dessert, 1 lingură de argint de Mexico pentru scos supă, 1 lingură de argint pentru scos lapte, 2 bucăți sfeșnice de masă elegante, pentru salon.

46 bucăți laolaltă **fl. 6.50.** numai

Fie-care cumpărător primește, afară de aceste, în dar o cumpănă de gospodărie, care poate suporta 12¹/₂ chile, și care funcționează corect; sau un aparat de fert repentin sistem American, despre ce ofer deplină garanță. Cumpăna o primește cumpărătorul absolut gratis. Argintul de Mexico este un metal absolut alb (și înlăuntru), pentru a cărui durabilitate și escelentă calitate ofer garanță pe 25 ani. Espedarea se face după trimiterea înainte a sumei sau cu rambursă din magazinul european

==== Un aparat american bun pentru fierțul grabnic ====

sau

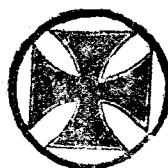
==== O cumpănă de casă, gratuită. ====

ALESANDRU D. SCHEFFER

Budapesta, VIII. str. Bezerédi Nr. 3.

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică,

vindecă și înviorază pe lângă garanță: reumatism, reumă, ashma, (respirație grea), insomnie, vâjlițul urechilor, auz greu, epilepsia, (nevoia), nervositate, lipsa de apetit, gălbănirea, durere de dinți, migrenă, impotență, influență precum și ori-ce boale de nervi. Bolnavul, care D. R. G. M. nr. 88503 cu aparatul meu Nr. 88503 nu se vindecă în cel mult 44 zile, primește imediat banii înapoi. Unde nimic n'a folosit, acolo vă rog să încercați cu aparatul meu; sunt convins de influența sigură a aparatului meu.

Prețul Aparatului mare 6 coroane,
e de aplicat la boale cronice.

Prețul Aparatului mic 4 coroane,
e de folosit la boale mai ușoare.

Locul de vânzare central trimite aparatul cu rambursă sau după trimiterea înainte a sumei, în țară și străinătate.

ALESANDRU D. SCHEFFER,
Budapesta, VIII. strada Bezerédi. Nr. 3

Numai pentru 5 coroane

4¹/₂ chilograme (c. a. 50 bucăți) puțin deteriorat dar fin

Săpun de toaletă

ales frumos, de rose, crim, iorgovan, vioarele, resedă, iasmin și lacrimioare. Pe lângă trimiterea înainte a sumei sau cu ramburse trimite:

ALESANDRU D. SCHEFFER,

Budapesta, VIII. strada Bezerédi, Nr. 3.

4-52

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, șgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil., și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons, Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai de cât să comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pecum și praf. Ori-ce fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

17-20

Cornel Demeter.

apotecar în Szászváros, iskola-utca 46